

Ivan IVANČAN

Iz zapisa Andrije Ivančana

PRIPOVIJETKE

I

Andrija Ivančan rođen je u Molvama 1902., a umro u Zagrebu 1971. kao umirovljeni nastavnik. Iza sebe ostavio je zbirku pučkih komedija »Pod vedrim nebom« i nešto razbacanih znanstvenih radova s područja astronomske geografije. Posebno poglavlje iz njegova života je njegov rad na skupljanju podataka o narodnom životu i običajima svog rodnog sela. Netom je Antun Radić pozvao intelektualce da u svojim sredinama bilježe etnološke i etnografske podatke. A. Ivančan je pristupio tom poslu i obavljao ga sve do početka drugog svjetskog rata.

A. Ivančan skuplja podatke o narodnim običajima, a neke opisuje i detaljnije. On prema Radićevim pitanjima opisuje život u selu, obitelji, zadrugama, te posebno rodbinske odnose. Navodi neke podatke o poznavanju prirode, o vjerovanjima, gatanju i bajanju. On skuplja izreke, dijaloge, poslovice, nagovaranja, psovke, a zapisao je i izvjestan broj pripovjedaka. Nažalost, A. Ivančan u svojim zapisima ne navodi imena kazivača niti točnu godinu zapisivanja, no sasvim je sigurno da mu je najviše podataka dala njegova majka Eva Ivančan. S mojim sam ocem Andrijom Ivančanom još kao dijete znao prisustvovati njegovim razgovorima sa seljacima i bilježenju narodnih tradicija sela Molve. To me je, među ostalim,

potaklo da se i sam kasnije posvetim folklorističkom radu. U svojoj knjizi o podravskim plesovima¹ služio sam se manjim fragmentima iz njegovih zapisa. Sada, nakon što sam ih sredio, eto ih započinjem objavljivati u ovom Podravskom zborniku. Najprije nešto podataka iz pera Andrije Ivančana o »picokima«, stanovnicima dijela Podravine, a zatim i o selu Molve iz kojeg je sakupljena građa. Poslije toga objavit ćemo najprije pripovijetke, doslovice onako kako ih je zabilježio pokojni Andrija Ivančan. Tumačenje naziva Picok kao sinonima za naziv Podravac A. Ivančan iznosi u književnom jeziku. Svi ostali materijali pisani su govornom molvarskom kajkavštinom pa imaju stoga i drugu, a ne samo etnografsku vrijednost.

II

Picoki znače piceki, pilad. Picok je pile. Naziv Picok je rugalica ljudima, koji pilad nazivaju picoki. Podravci zovu Đurđevčane picokima, a ostali krajevi nazivaju tako dio Podravine između Kloštra i Koprivnice. To je »Picokland« — kasnije primetnuto. Da toj rugalici dade neko historijsko značenje, netko je (iz naroda) izmislio ovu fabulu: Turci su dugo vremena opsjedali zidine grada Đurđevca. (Taj stari grad još i danas postoji). Oni su se nadali da će otpor Đurđevčana skršiti glađu. I umalo, da se to ne dogodi. U gradu je ponestalo svake hrane. Ostalo je samo par piladi (= picoka), što za sve njih nije značilo ništa. Zato se svi sakupe na zbor, da se odluče, što će učiniti prije nego se predadu Turcima. Na zboru je objavljeno, da osim dvoje piladi nema više nikakve hrane. Kome tu pilad dopitati? Tada se sjeti jedna starica, da bi bilo najbolje tu pilad zaklati, ispeći i pomoću topa baciti u turski tabor. Predloženo prihvaćeno. I kad su Turci već likovali kako će se Đurđevčani predati, pukne top, a tane s dva pileta udari ravno usred pašina šatora. Turci ostadoše zabezeknuti govoreći: »Mi se nadamo njihovoj predaji, a oni se bezbrižno časte, pa i piladi«. Brzo spremiše svoje stvari, digoše šatore i odoše bez traga. Tako je par piladi (= picoka) spasilo grad od

turskog ropstva. U čast ta dva života prozvani su branitelji grada, a poslije i njihovi potomci picokima. 1937. ili 38. odštampana je u »Osvitu«, listu za djecu građanske škole, moja pjesma s naslovom »Picoki«. Tu povjesticu is-pjevao sam na temelju opisane naro-dne priče, koja u onom kraju kola. (Zgb, 22. VI 1957. A. Ivančan).

III

MOLVE — PODRAVINA

Najpredi so bili tri sluge. Tu je bilo đurđevečko blago na paši. Oni so svo-je kanase držali. Jeden sluga je bil Ga-jo, drugi Krbo, a treći Siget. Po tom se ve naše vulice zovo i to Gajic, Kr-buljin i Sigečec. Onda so se te sluge z bogateli, kej so imali kuliko i gazda. Oni so dobivali sako leto od sega on-ga mladoga kej se je nakotilo i tak so postali bogati. Nuz to so se i ože-njili i imali saki svoje društvo. Stanu-vali so na tri mesta, saki posebno vu svoji kolibi z dreva. Kad so se zapo-mogli, kej so mogli živeti i bez gospo-darov, onda so počeli svojem. I tak so daleko terali, dok so imali pranuke. Dok so već brojili pedeset duš. Onda so išli puno pot moljit da se nek to nekak zove, onda im je on to obrekle (vjerojatno obrekel o. I. I.) da nek se zovo, kad tuliko molje, onda nek se zove Molve, ali Koci Molve. Sad je tem trem gospodarom bilo mrsko. Onda so z druge sel dohađali. Ima i ciganov i s Pepelare i Kokšini so koritari. Kere-sturčan Klarin (Kolar) on je s Kere-stura. Ivančani z Ivanca.² Bilo je i z Mađerske. Moja stara mati bila je San Đorđa. Njo je dopeljal njezin joča na Dravo, kad je bil Mlinar. I tak je bila š njem, dok se je i vdala. Hoslina, Le-stekova i Jadančeva so bile tri cigani-ce. Samo kej te cigani neso šteli grun-ta delati onda so im batine davati. (Vraži cigan, on neje nigdar dober). Pod Zdalom je Pepelara. Se je bilo s jalšikom obrašćeno i to Nove i Ruška. So skrčili i tak so dobili sinokoše.

Ravan, ima to male brežuljkov i to so si od peska, kojega je Drava nahitala. Ima i beloga peska kak v Dravi, tu baš

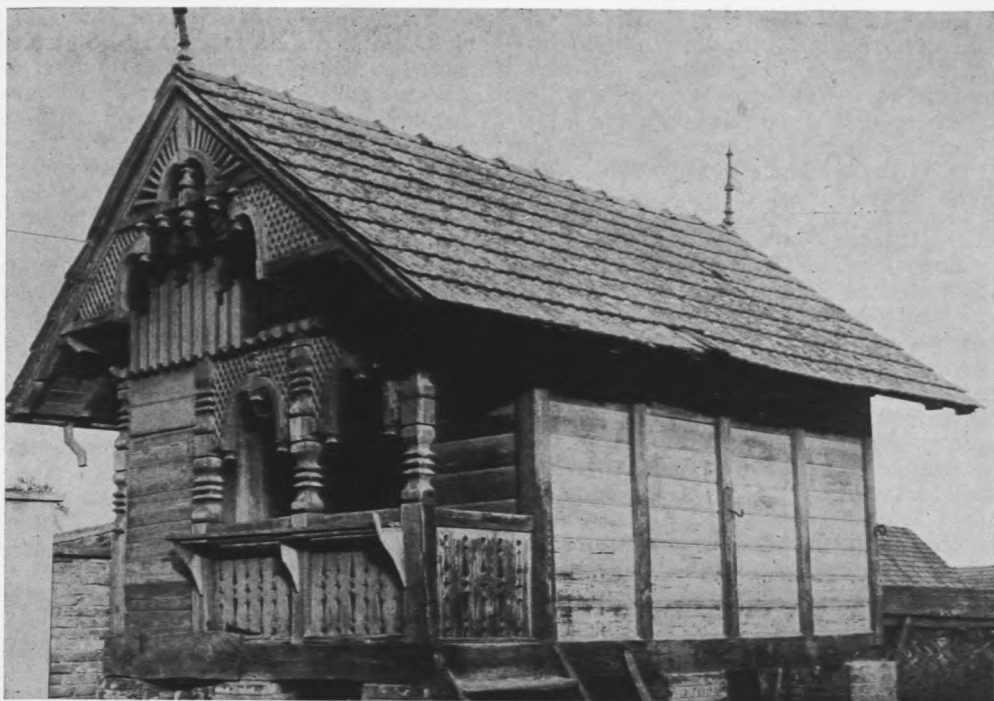
v našem Gajicu. Zgora je jen mlinec dva stija žoti, onda dojde beli. Bregi so: Gajic, Krbuljin, Poscanec, Veliki Peski i Mali Peski. Doline so: Ruška, Brezje, Nove, Sušine, Berečak pod Ve-likim Selom, Topolova, Mačkova, Tkal-čecova, Lasicica (del Gajica). Pod Man-kasom, Mankas (del Peskov), Loža-njek, Jesenovec, Bratovčina, Doltica, Smetni Kot, Brezovice, Jalševlje.³

Šteli so imati bar zvona. Onda so si od pleha dali napraviti, onda so si ga na stop deli, a dneva so ramljali po son-cu. Dok so se više razmnožili, onda so si dali napraviti malo kapelico od dre-va i to je bil sveti Josip, a ober njega zvon. Tam so išli Boga moljiti i tam so si zvoneli. A svoje mrtvike na Viri (Virje o. I. I.) so išli pokapat. Onda so si dali i dreveno cirkvo napraviti, dok ji je bilo stotrideseti duš. Vu ti cirkvi je bila tu majka Boža čudotvor-na. Turčin je došel, se razoril, a majko božo so zakopali gdje je sad kapelica (tu je bila i cirkva drevena). Ljudi so pomrli i vol je Marijo otkopal. V Pe-klenici je bil fraterski klošter i za tur-skoga rata je prepal.

IV

PRIPOVETKE

1. Majka je štela sina, makar nebo neg kak jež. I rodil se je jež. Otrani-l se je do 10 let cecal je i bil je jež. Zato je govoril. Rekel je jocu i materi nek mu svinje kupe, da poje na pašo. Joča: »Kam poješ, ti nesi vekši kak svinjska noga.« Oteral je prasico. On se je kotural, Jocu veli: »Ti mali osta-vi.« Večer joča čeka. Večer ga ni bilo doma, ni drugi den. Dve, tri godine ne ga bilo doma. Z jene prasice se skoti-la gulja. Što god išel, neje videl pasti-ra. On je bil pod kladom. Tati so bili vkrali grofovo čer. So zarobili, slekli, onda so jo pustili v šumi. Ona ni zna-la doma. Lutala. Bila gladna i rekla: Da bi dala pol grofije i samo sebe za ženo, koj bi jo speljal. — Jež, da jo on bi speljal. Kam me boš speljal. Svi-nje je ostavil. I dok jo je predal oti-šel je po svinje. Svinje je doteral pred hižo, a joča se splašil. — »Jezuš sinko,

*Hambar u Novigradu Podravskom
(Foto: D. Feletar)*

gde si ti bil do sad.« Došel sem i da se bom ženjl. — Što tebe bo štel?« Ja sem si već našel zaročnico. Joča je zapregel kola i otišli so. Ali se i grof zazabil. Dok se je zvenčala, otišli spat, a to bil dečkov, da ga lepšega ni bilo. Pazila kam bo kožo nametal. Zela i v peč kožo hitila. Ali dok se je obudil: »Za kej je to napravila.« Već je bila noseća. Onda jo je ostavil. »Ti mene traži gde luk igra, a petrožij pleše, a grad se na kokšji čambi vrti. I otišel je. A ti nećeš roditi to dete dok mene ne najdeš. Iskala ga je. Išla je na jug, je li on puže do toga sela. Onda na sever. Ni on. Onda na sončev ishod. Je li ono greje do toga kraja, gde bi bilo takovo selo. Nek ide vu to i vu to selo k jeni babi, da jo ona okrene na svojem kotaču i doje vu on grad, gdje je njejin muž. Došla je k babi, ali je ona dala zlatno preslico, zlatno vreteno i zlatno jaboko. On ima već drugo ženo

tam. Dok doješ, onda zvadi zlatno preslico, deni si jo za pojas i tak noć dočekaj. Nje se bo štelo te preslice i ti reči, daj mi svojega čoveka za 1 noć. Dok ga je pustila dala mu je opijona piti, kaj ni čul, kej je zaspal, a ona je vikala: Ej Mijo, Mijo, hiti zlatni pojas preko mene, da ti rodim dva sina zlatnom kitom. Ali je spal. Drugo noć vrentence. A trećo noć zlatnom se je jabokom pohitavala. A mož neje štel celoga opijoma popiti, neg ga je del za robačo. I tak onda čul dok je ona vikala. I onda je hitil roko preko nje i rodila je do dneva dva sina. Onda so v kočija seli i išli so na gospodarstvo. Joča i mati so je lepo dočekali i bili so gosti od nikuda ni od kuda.⁵

2. Dečkov ne se štel ženiti, nego s onom deklom koja bi na jaboki zrasla. Išel je od sela do sela. Jedna je to čula pak je otišla na jaboko, omota-

la se je s listjem i bila tjedan dana. Saki den se malo odmotala. On jo bo tobož ženjil. On jo je sprosil, ali ona ne zna govoriti. Nego pomalo mu je spripovedala kak je išla na jaboko, ali jo on neje razmel. I tak ga je nadmodrila. (Dva so slepca svečo nosili: Ako ja ne vidim, drugi mene vidi).

3. Oj Jelena, Jelena, jel ti znadeš za Boga i za dneve delatne i za mlado nedeljo. Što će meni drugi Bog, dok je meni gavana. Srebra imam i zlata i dragoga kamena. A vi bokci cundravci, nedete mi na ta vrata od suhoga zlata. Nek idite vu to polje ravno, gde vas ne bom nikad više vidla. Zaklinjao prosjak jako: »Nedao ti Bog mira, dok te ne obrani gospon Bog. Rasrdil se gospon Bog i pošalje groma da udari Jelenu i celo grofijo. A kad ona to opazi sklopi ruke i zavikne, obrani me gospon Bog groma. A Bog ji odgovori ti imaš svoga gavana, nek te brani od groma. A onoga siromašnog ovčara (9 let za 1 ovco) nagradi s ovca-ma. A grofija propala, a ovčaru so se ovce ostale.

KAK JE POSTAL FAŠENJAK

V nebu so bila dva kora angelov, Mihaljev i Luciperov. Fašenjek je bil v Luciperovom koru. Angeli z Luciperovoga kora šteli so znati više od Boga, a najgorši je bil Luciper. On je navek o tom trl, a Mihalj je govoril, da nek bo Bog gospodar. Vu tom so se i posvadili. Bog je videl, kak se svađajo i onda je stvoril pekla. Luciperove stolice je mam sital v kraj i njegovem angelom je rekal, da mam ido nekam drugam. Čem je kojega pustil čez vrata, mam mu je rogeka stvoril. Oni so se veseljili kak ido v dobro, kej bodo sami gospodari. Fašenjka nigdi neso trpeli, nek so ga narivali kej je ostal zadnji. Ali je Bog onda nameril, ako bi se i jeden ogledal, ne bi ga pustil vu pekel. Fašenjek, kak je bil zadnji, se je ogledal i rekel je Bogu: »Ako je moguće da nedem š njemi. Ja bi rejši išel na drugi svet za norca, kak sem bil i njem.« Na to je Bog rekel: »Dobro, kad si si to zaželel, ja te pustim na drugi svet.« Po tom je stvoril malo-

ga oblačeka i po njem pustil fašenjka dole. Je, ali je onda fašenjka bilo strah i sram, kad je bil gol, pak se je zato v listje omatal i zakrival. Deca so ga prva opazila i počela mu vikati: »Fašenjek je došel, fašenjek je došel.« I ona so mu prva to ime nadela. Na zemlji med našem narodom ostal je fašenjek dvanajst let. Onda je Ilija Boga zaprosil za pomočnika: »Saki ima pomočnika, samo ja nemam nikakvoga.« Bog je na to rekel: »Dobro. Imam ja za te jednoga na zemlji.« Pozval je fašenjka gore i rekal je Iliji: »Eto ti pomočnika. I samo kojega ti on pokaže toga ti pogodi strelom, a drugoga nikoga ne smeš pogoditi.« Od toga doba fašenjek je pomočnik Ilijin i dok se mosikne, onda on navek pokaže koga mora stre-la vudriti. Mi fašenka ne smemo mrziti, kad je i on negda bil angel.

ČOVEK MORE SE ZNATI I VIDETI

Bil je jeden sluga. Njemu je zmanjkalo nastira za krave i on je otišel pod samom polnočkom, da ga nakosi. Ničesa neje bilo, nego samo paprota. On neje ni znal, da paprot baš pod polnočkom odcveta i dozora. On je samo kosil, ali mu je jeno zrno došlo v čizmo, kad je strašen vijor puhal, dok je paprot ocvel i dozrel. Dok je sluga došel doma, otišel je v štalo i jako se je začudil, kad je začul, kaj se krave spominjajo. »Tebe bodo prodali, ti boš bređa, ja bom betežna, tak so se krave spominjale.« Onda je sluga otišel v kuhinjo, da jognja potekne. Šad je pak čul, kaj se kokoši spominjajo. Pevec je rekel: »Čujete vi moje drugarice, mi bomo letos pogoreli, i to zato, kaj naša gazdarica neče jognja raniti. Bo se zato sam jogenj naranil.« »Joj, joj, pak kaj bo,« počele so cmizdriti kokoši, a pevec 'e je vtešil: »Nejte se bojati. Ja bom jognja naranil. Dok bo gazdarica žnjače skupila i kuhala obed, ja bom lonca prehitil na jogenj i naranil ga, da naše društvo nebo zgorelo.« Kak je pevec rekel, tak se je i pri-petilo. Bili so znjači i baš dok so šteli iti k obedu, pevec je lonca prehitil. Gazdarica se je strašno srdila i štela je pevca vmoriti. Nato je došel sluga

i pital, kaj dela, a ona mu je se povedala. Onda je tekar sluga povedal: »Pev-vec je dobro napravil, drugač bi mi si zgoreli.« Takaj je moral povedati, kak je to doznal i kak čovek, koj pod pol-nočkom zeme zrno paprota mam dok odcvete, se zna i vidi i razme kak se životinje spominjajo.

VILOVSKO DETE

Negda je pastir našel vilovsko dete na soncu i složil mu je lada. Tu ga je našla vila i pitala ga je: »Što je mojemu detetu napravil lada?« On je rekel, da je on. Onda mu je vila rekla, da nej prosi kaj godi oče, da mu se ona bode dala. On je rekel, da bi štel biti jakši od druge pastirov, koji ga bijo. Onda mu je ona rekla, da nej njezine cecke ceka. On je cekal, a onda ga je poslala jenoga rasta pukat. On ga je samo malo zanihal. Onda mu je rekla: »Odi još cekat.« Onda ga je pak poslala rasta pukat. Sad ga je već dobro scimal, da se je zviyal. Onda jo je treći pot cekal. I onda je išel rasta pukati i spuknol ga je. »Idi sad slobono, sad boš med pa-stiri najjakši«, rekla mu je vila. I tak je bilo.

POPI MORO TOČO NAPRAVITI

Pri Gašparove je služil nekač Salaj. On je zvršil trinajsto školo, ali mu se je pamet zmela, dok je već štel iti me-šo služit (pred oltarom). Onda je osta-vil. Bil je sirotinja pak je služil na kona-ku. Jempot so se skupili kopat prvo kop, onda je on froštuklja kuhal. Oni so se sakej spominjali od škole. Pitali so ga, jeli istina, da se v trinajsti školi vuči toča delati. On je rekel, da se vu-či. Onda so ga brkali, da napravi točo i neso mu dali mira. Na kraju je pri-stal: »Dobro, ja bom, kad me tuliko brčete, ali samo s 'iže naj nijedan ne zije«. Hižo je zaklučal i onda zel knji-go i moljil. Potom se je s kota dim di-gel. I stoga je počel dežd i toča tak dogo, dok se nesmo moljili, da molji, da bi prestalo. Onda je prestalo. Bilo je do kolena vode. (Kum Đurešev so bili v 'ži). Hiža se ne smela otprti, jer bi bila toča polje potokla. Z vejačom so vodo hitali s 'iže.

DUHI DOHAĐAJO

1) Kume Katene Lodetina je joča dohađal. On je materino kravo prodal, a ona je bila izručena (određena) njego-vi sestri po materini smrti. Onda je vmrl i dohađal je dve lete. K sestri je dohađal saki večer, da nej ona išče novce od njevge žene i nek je da se-stri. I naj donese i dene na stol, da on (pokojni) bo videl, jeli dobila. Onda je išla — i nevesta Šanjička je dala, ali je faljelo pet forinti. Dela je na stol. (Bil je i kum Štefina Lodetin na kona-ku) i čekali so dok on doje. Samo se je najempot ambrela zanjihala na dro-gu i novci so počeli iti komad po ko-mad na stolu, kak je je brojil. Onda je sestri rekel, da neje dosti, da mora-jo si biti. Onda je drugi den išla i po one pet forinti i onda je je pak pre-brojil i klopil po njaj, da je dosti. On-da je otišel sestri i rekel, naj od te penez plati jeno mešo njemu, i jeno materi i onda ga više nebo. I tak je bilo.

2) Žena z Gole vmrla je v kimpetu i dohađala je doma detetu cekati dati sako noć. Mož je išel na farof pitat, kaj bi napravil, da jo zastavi doma. Župnik mu je dal štol i rekal je: »Dok ona bo v 'iži, ti hiti vanjkuša prek vrat, a štolo nje na vra ti onda jo diž dok pozdravljenje odzvoni.« On je tak napravil. Kad je pozdravljenje zazvo-nelo ona je rekla: »Sad me pusti, ja ti sad ostajem.« I ostala je. Deset let je još bila, al neje jela, a se je delala. Zadnji den imali so seno na sinokoši. Onda je možu rekla: »Čovek, žuri se, da ti bar jenoga voza skupim.« — »Pa kam ti se žuri?« — pital joj je mož. »Ja se vezda od tebe deljim«, rekla je ona. I dok so jenoga voza skupili, sve-zali i napregli, čovek se okrene po biča kak mu je bil na strani, a žena nestane. Samo je videl belo gosko, kak je v zrak odletela. (Naši majki Gašparovi je to bila nekakva kuma).

KAJ ČEKA BEDENIKA?

Došel je nečisti k čoveku velikom bok-cu v gorice i rekel mu je: »Ti si veliki bogec. Je l očeš ono prodati, za kaj

Stara narodna grnčarija iz podravske sela (Crtež J. Fluksi)

doma ne znaš?» Čovek se je v kanil i prodal. Vragu je dal rokavico za kaparo, a vrag je njemu splatil, kak so se pogodili. Čovek dojde doma i se pove ženi i pokaže novce. Žena mu na to veli: »Čovek, nesi dobro napravil. Ja sem noseča, a ti si to prodal.« Mož veli: »Pak dobro, kak bilo da bilo, ja bom to več drugač okrenol«, i otišel je to se povedati župniku. Župnik mu je rekel: »Dok doje vrag po dete, ne daj ga, dok školo ne zvrši.« Dete se je rodilo, vrag je došel, al ga čovek neje dal, nego je rekal: »Nek bo, dok ga bar mati otkoji.« Vrag je došel i po tom, a čovek je rekal: »Nek bo, dok zvrši bar jeno školo, bo tam pametneše.« Došel je vrag i treči pot, ali je čovek dete dal mam semenišče i nameril ga je zaškolati za popa. Čovek je rekel vragu: »Nej bo, dok škole zvrši, bo v peklu pametneši.« I tak je dečec obavljaj škole, a dok je oblekel reverendo, onda mu vrag neje više nikaj mogel. I mali je škole zvršil, ali neje mogel mešo služiti, kad je pri vragu kapara. Moral je iti v peklo po rokavico.

On se je otpravil. Išel je dogo i dogo i noč ga je prihitila v šumi. Fanj da-

leko pred njem bila je jena hiža. On je otišel vnoter prosit kvartera. Žena je bila sama doma i jako se je preplašila. »Kaj te je tu doneslo, ja imam jako gruboga moža. Kojgodi tu doje, sakomu glavo odšeče. I s temi glavami hižo pokriva. Još mu samo dve falje.« On ji je rekel: »Nikaj zato, ja ga bom čekal.« i otišel je v drugo sobo spat. Malo kasne dojde čovek doma i veli: »Čuješ žena, tu je nekakva krščanska duša.« Ona mu je malo tajila: »Neje, neje«, ali on neje veruval nego je išel iskat po sobaj. »Ja znam da je,« rekal je — i našel ga je. Pital ga je: »Kam ideš?« Mladič mu je rekel, da ide v peklo po rokavico, kojoj mu je zoča vragu dal. Nato je rekal čovek: »No nesem dosad nikoga živoga pustil, ali tebe pustim. Samo pitaj tam, kaj Bedenika v peklu čeka.«

Onda je mladič otišel do pekla. Počel je s tamljanom kaditi, a vrazi ručati, z lancij škrebčati i vikati: »Otađaj, zadušimo se.« Onda je jeden vun zišel i pital kej išče. To je bil baš on kaj je rokavico odnesel. On mu je rekal, kaj oče, a stari mu je dal rokavico. Nato je mladič zapital: »Kej Bedenika v pe-

klu čeka?» Stari otpre jeno hižo i po-kaže goročo postelj z britvami i naperjeno: »To bo njegova postelj«, reče. Nato se dijak vrne, dojde g Bedeniku i veli mu, kej je čul i videl. A Bedenik ga zapita: »Je l se toga moči osloboditi?« Dijak mu veli: »More, po veliki pokori. Eno, tam ti je suvi trček. Otrgni mladico na jaboki i vtekni jo na trčku vu on prnad. Klekni na trček i sozami zalevaj jaboko. Dok ta jaboka bo vrodila, onda ti boš spašen.« Dijak je mešo otslužil i nakon devet let je jena dovica obetežala i on je išel k nje s povedjom. I najempot je čul, da nešče viče: »Spoved, spoved«. A hiže več nikakve neje bilo. Pop je rekel svojemu foringašu: »Stani, tu mora biti ona duša, koji sam ja negda pokoro dal. Ona dovica more i onak vmreti, nje tak neje nužna spoved.« On je otišel k jaboki. I spovedal je, a neje videl drugo neg trčka, s kojega so išli greji. Ta je jaboka samo z greji vrodila. Dok je Bedenik greja povedal, pak je jaboka opala. Je, ali so dve ostale, a trček čkomi. Onda veli pop: »Još ima nekaj.« Onda je povedal, da je joca i mater vubil i glave im potsekal. Onda so i te dve opale. Onda je trčka pričestil i po tom ga z jenom nogom trčnol: »Otađaj, zvršil si svoje.« I po tom je beli golob zletel s trčka i odletel v zrak.

PRIČA O SV. GREGURU

V pramalet na Gregurovo mora saka životinja glavo podiči makar gde bila. (Njemu je golob dohađal vu vuvo i povedal mu sakaj) i ziti vun. Priča: Bil je nezakonito dete od bogate matere. Ona ga je zabila v zipko i pustila po vodi. Jeden mlinjar ga je prijel i zaškolal za kapetana. Kak kapetan on je bil pri jeni dovici na stanu i žnjom je živel, a to mu je bila mati. On je imal jeno pismo, koje mu je mati bila ostavila v zipki i to si je pismo on navek čital, a ne ga štel nikomu pokazati. Ali jempot, dok kapetana neje bilo doma, dovica najde to pismo. Neje znala, kaj bi začela od straha i žalosti. Počela je delati veliko pokoro do smrti: jela je samo kruh i pila samo vodo, a spala

je s kamenom pod glavom. A on je otišel v špiljo med kače, goščare i žabe. I tam je med njemi ostal dvanajest let, dok neje pokoro napravil. Onda so v gradu sami zvoni zazvoneli, a ljudi so došli po njega, da jim bo biškup. Se do grada so ga sprovele se životinje i on je od onda njihov gazda.

ŽDALČAN I ŽENA

Ždalčan je vozil gnoja. Srela ga je ženska. Prosila ga je, da bi išla na kola. Ždalčan je rekel: »Zel te bom, makar imam i terha.« Dok je gnoja zmetal (ona ga je čekala) rekla mu je: »Stani na mojo desno nogo.« On je stal. Pitala ga je: »Kaj vidiš?« On je rekel, da vidi puno polje naroda, ali mrtvoga. Jeden čez drugoga. Onda mu veli: »Drugi pot stani.« Dok je drugi pot stal videl je blago (svinje i krave) pokrepano. Treći pot je videl vodo teći ali od krvi. Onda je pital: »Kaj to znači?« Ona mu veli: »Prvo je rat i pomor, drugo je maršecha i svinska kuga, a treće je velika oluja i toča, koja bo narod doterala do krvi.« I žene je nestalo. (To je bilo vlani il predlani). (sad je 1937).

FRANČIĆ I ŽENA

(Bilo je vlani — a sad je 1937.)

Frančić je išel s kravom na pijac. Srela ga je žena i rekla je: »Na pijacu kravo puno ceni. Kuliko boš cenil, tuliko boš za njo dobil.« Još mu je rekla, nek kupi novoga ropca na glavo. I tak je bilo kak je žena rekla. On je kravo puno cenil i kuliko je cenil, tuliko je za no dobil. Dok se je vračal ona ga je dočekala i patala je li je prodal i je li ropca kupil. Dalje mu je rekla: »Zvadi ga i daj ga sim.« Onda ga je prestrla na zemljo i rekla mu: »Sad na ti robec stani. I sad gledi širom na 4 kraja zemlje i kaj boš videl, to mi poveč.« On je pogledal i videl je silan rat, topi i se; na drugi strani konji, blago padalo i krepalo, na treći deca bez glave (abordirana deca), na četrti kraj pekel. Vragi ruče, kotli vreli, a po kotli duše đipale i vrišćale i jedna drugo za-

klinja: »Ti si meni kriva, kaj sem došel tu.«

LOVEC KOJ SE VLOVI KOJ OČE

Koj oče postati takov lovec ide na Badnjak do križnoga dreva. Zeme posvečeno kreda, napuni si puško s posvećenem barutom i dojde na razkrižje predi polnočke. Okolo sebe napravi krug s kredom. To je festung. S puškom zaokruži na seboj, prekriži roke i noge i sedne pred raspelom. Dok počne polnočka, dojde i se vlasti nad njega. Dohađaju napasti, železne štanke, zverad, koju pozna, a se s pomoćjom đavola. Dok se se vtiša, podigne puško i tri pot pukne na raspelo. S tem je dobila puška potpuno vlast za sako zver. Sama puca i na kaj jo digne, to zgađa. I na njegvo pomisel. Kakvo oče, samo trkne z nogom i zver skoči, on pukne, ona opane, ali nema srca.

KAK SE POSTANE NEVIDLJIV

Na veliki petek ide se z jenem prijatelom do jene gudure. Nosi crnoga mačka, oštijo, kotel, posvečeno kreda,

napravi krug i kuha mačka se dok se zvoni ne razvežo. Najopasnije je od pola 12 do 12. Sakakva strašila dohađaju. Onda on puče kosti nameče v zobe i pita: »Jeli me vidiš«? Dok doje do kosti, pri koji se ne vidi, to kost zeme i do kjo drži v zobe je nevidljiv. Tati koji robe kase so nevidljivi.

BILJESKE ISPOD TEKSTA

¹ Ivan Ivančan, Narodni plesovi Hrvatske 2, Savez muzičkih društava Hrvatske, Zagreb 1963. str. 11, 18 i 22.

² Istražujući folklor Koprivničkog Ivanca ustanovio sam da se predio toga sela zove Cenkovec. Otuda vjerojatno Cenkovčani. I prezime Kopričanec dolazi vjerojatno od Koprivnički Ivanec ili od Koprivnica.

³ Mnogo toponima A. Ivančan ne nabroja. Neke s vrlo starim korijenima kao npr. Hinzulja odnosno Inzula, nekadašnji dravski otok.

⁴ Pripovijetke i svu ostalu građu donosim točno onako kako ju je A. Ivančan zapisao, s prisutnim nejasnoćama.

⁵ Neke pripovijetke iznijete su u fragmentima. U nekima se miješaju pripovijetke i vjerovanja odnosno neki njihovi motivi. Ponegdje su prisutne i lako ispravljive ali evidentne pogreške. Sve smo to ostavili nedirnuti da bi se sačuvala prava slika o Ivančanovu radu.